Important Bird Area: Sporaŭskaje balota

© С. Левый

Code: BY022

Central coordinates: 52°24' N 25°18' E

Location: Brestskaya voblast: Byaroza region, Dragichin region, Ivanava region, Ivatsevichi region

Area: 20169 ha

IBA Criteria: A1, B2, B3

National conservation status: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Спораўскі»

International conservation status: ТВП міжнароднага значэння, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 1999 г. (крытэрыі 1, 2)

Site description:

Тэрыторыя ўяўляе сабой адзін з буйнейшых у Еўропе комплекс пойменных нізінных балот, якія захаваліся ў натуральным стане. Дзякуючы сваім памерам балотны масіў застаецца стабільнай экасістэмай, якая ў пэўнай ступені не залежыць ад змен на прылягаючых тэрыторыях.

У цэнтры заказніка працякае рака Ясельда з вельмі звілістым і зарослым воднай расліннасцю рэчышчам. Пойма шырынёй ад 0,5 да 2 кіламетраў з абодвух бакоў рэчышча ўяўляе сабой тыповае нізіннае балота. У цэнтры заказніка

знаходзіцца возера Спораўскае. Асноўная частка тэрыторыі заказніка занята адкрытымі нізіннымі балотамі (43,2%), нізінныя балоты з мазаічна размешчанымі хмызнякамі займаюць 17,9% плошчы, на долю балот, парослых хмызнякамі, прыходзіцца 4,1%. Сярод балот раскіданы шматлікія невысокія пагоркі і ўзвышшы (мінеральныя астравы). У мінулым мінеральныя астравы былі пакрыты дубова-хваёвымі лясамі, але пазней іх высеклі і гэтыя ўчасткі сталі выкарыстоўваць у якасці выганаў і пашаў. У цяперашні час большая частка сельскагаспадарчых тэрыторый закінута і на іх аднаўляецца натуральная расліннасць.

Раней, да меліярацыі, гідралагічны рэжым ракі Ясельда быў тыповым для раўнінных рэк: кожную вясну бывала высокая паводка, якая змянялася летней межанню. На працягу ўсяго года здараліся рэдкія наваднені, выкліканыя ападкамі. У цяперашні час увесь участак ракі Ясельда вышэй заказніка выпрамлены і зарэгуляваны. На рацэ створаны вадасховішча і рыбгас «Сялец», ад дзейнасці якіх залежыць гідралагічны рэжым на тэрыторыі заказніка. У апошнія гады веснавыя паводкі адсутнічаюць, затое пачасціліся летнія наваднені. Парушэнне гідралагічнага рэжыму прыводзіць да інтэнсіўнага зарастання рэчышча ракі і возера, да штогодніх затапленняў поймы ці, наадварот, моцных засух і пажараў.

Забалочаная пойма характарызуецца ўнікальным, хаця і не вельмі багатым складам раслін. Адзначана крыху больш за 600 відаў раслін. Звязана гэта з тым, што нешматлікія ўзвышэнні рельефу (мінеральныя астравы), якія робяць больш разнастайнай бедную флору балот, у значнай ступені трансфармаваны. На тэрыторыі заказніка налічваецца 18 відаў раслін, занесеных у Чырвоную кнігу Беларусі, і 13 відаў, якія маюць рэгіянальную значнасць. Акрамя гэтага, тут адзначаны ўнікальныя супольнасці травяністай расліны булаваносца сівога Corynephoretum canescentis, якія прыстасаваліся да росту на сухіх пясчаных выспах ва ўмовах, неспрыяльных для выжывання іншых відаў раслін.

Тэрыторыя заказніка выкарыстоўваецца для наступных відаў гаспадарчай дзейнасці: сенакашэння і выпасу жывёлы (10-15% плошчы), лясной гаспадаркі, палявання і рыбнай лоўлі. На прылягаючых да ўгоддзя, у асноўным меліяраваных, землях вырошчваюцца прапашныя і зерневыя культуры.

Habitats:

Нізінныя балоты – 51,1%, лясы – 32,8%, азёры, вадасховішчы, залітыя вадой торфавырабаткі, рэкі і каналы – 8,9%, лугі – 3,4%, іншыя біятопы - 2,8%.

Birds:

Усяго на гнездаванні ў заказніку адзначана 123 віды птушак.

Тэрыторыя з’яўляецца вызначальным месцам гнездавання віда, які знаходзіцца пад глабальнай пагрозай знікнення вяртлявай чаротаўкі *Acrocephalus paludicola*. Тут гняздуецца каля 9% сусветнай папуляцыі і адзначана самая высокая ў свеце шчыльнасць гэтага віду. Заказнік забяспечвае існаванне папуляцый цэлага шэрагу рэдкіх і знікаючых відаў птушак, сярод якіх два віды (драч Crex crex і дубальт Gallinago media) таксама знаходзяцца пад глабальнай пагрозай знікнення, а 20 занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Акрамя гэтага, тэрыторыя заказніка падтрымлівае папуляцыю чаплі-бугая Botaurus stellaris, якая мае міжнародную значнасць, і папуляцыю чорнага бусла Ciconia nigra нацыянальнай значнасці.

Other animal groups:

Фауна ТВП дастаткова разнастайная: 24 віда звяроў, 6 відаў рэптылій, 8 відаў амфібій, 34 віда рыб.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Pintail *Anas acuta*	B	1-5 breeding pairs	2007	Medium		
Bittern *Botaurus stellaris*	B	10-20 males only	2007	Medium		
Little bittern *Ixobrychus minutus*	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		
Great white egret *Casmerodius albus*	P	+	2007	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Black stork *Ciconia nigra*	B	5 breeding pairs	2007	Good		
White-tailed eagle *Haliaeetus albicilla*	N	+	2007	Good		
Short-toed eagle *Circaetus gallicus*	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Hen harrier *Circus cyaneus*	B	3 breeding pairs	2007	Good	↔	
Lesser spotted eagle *Aquila pomarina*	B	1 breeding pairs	2007	Good	↔	
Spotted eagle *Aquila clanga*	B	1 breeding pairs	2002	Good	↓	
Spotted eagle *Aquila clanga*	B	+	2007, 2010	Good	↓	
Kestrel *Falco tinnunculus*	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Red-footed falcon *Falco vespertinus*	P	+	2007	Poor		
Hobby *Falco subbuteo*	B	2-3 breeding pairs	2007	Medium		
Little crake *Porzana parva*	B	20-30 breeding pairs	2007-2010	Medium		
Corncrake *Crex crex*	B	15 males only	2010	Good		
Crane *Grus grus*	B	3-4 breeding pairs	2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Ruff *Philomachus pugnax*	P	+	2007	Poor		
Jack snipe *Lymnocryptes minimus*	P	+	2007	Poor		
Great snipe *Gallinago media*	B	42-47 males only	2010	Good	↑	A1
Black-tailed godwit *Limosa limosa*	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		A1
Curlew *Numenius arquata*	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium		
Greenshank *Tringa nebularia*	P	+	2007	Poor		
Little gull *Hydrocoloeus minutus*	B	5-15 breeding pairs	2007	Poor		B2
Common gull *Larus canus*	P	+	2007	Poor		
Little tern *Sternula albifrons*	N	+	2007	Poor		
Whiskered tern *Chlidonias hybrida*	B	+	2007	Poor		
Black tern *Chlidonias niger*	B	100-200 breeding pairs	2007	Medium		B2
Short-eared owl *Asio flammeus*	B	1-6 breeding pairs	2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends	IBA criteria
Kingfisher *Alcedo atthis*	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium		
White-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos*	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium		
Savi`s warbler *Locustella luscinioides*	B	100-200 breeding pairs	2007	Medium		B3
Aquatic warbler *Acrocephalus paludicola*	B	491-517 males only	2011	Good	↓	A1
Bearded reedling *Panurus biarmicus*	B	10-20 breeding pairs	2007	Medium		

Other biodiversity:

Звяры: барсук*Melesmeles.*

Амфібіі: чаротавая рапуха *Bufocalamita*, грабеньчаты трытон *Trituruscristatus*.

Рэптыліі: балотная чарапаха *Emys orbicularis.*

Насякомыя: фіялетавы жужаль *Carabusviolaceus, з*алацістаямачны жужаль *Carabusclathratus,* жужаль менетрые *Carabusmenetriesi,* жужаль бляскучы *Carabus nitens,* рашэцісты жужаль *Carabuscancellatus,* баразнаваты слізняед*Chlaenius costulatus,* чатырохбаразнаваты слізняед*Chlaeniussulcicollis, п*рыгожая нехаленія *Nehalenniaspeciosa, п*ясчаны скакун *Cicindelaarenariaviennensis, з*вычайны мечнік *Conocephalusdiscolor,* сфагнавы вадамер*Gerrissphagnetorum.*

Расліны: пылкагалоўнік чырвоны *Cephalantherarubra*, ядрушка даўгарогая *Gymnadeniaconopsea*, венерын чаравічак сапраўдны *Cypripediumcalceolus*, касач сібірскі*Irissibirica*, падвей стройны *Eriophorumgracile*, асака ценявая *Carexumbrosa*, гарычка крыжападобная *Gentianacruciata*, граздоўнік многараздзельны *Botrychium multifidum*

, лікападыела заліўная*Lycopodiellainundata*, тайнік яйцападобны *Listeraovata*, крапіва кіеўская*Urticakioviensis*, гайнік цёмна-чырвоны *Epipactisatrorubens*, чараўнік зеленакветкавы *Plathantherachlorantha*, верабейнік лекавы *Lithospermum officinale*, гарлачык белы *Nymphaeaalba*.

Threats:

- Нестабільнасць гідралагічнага рэжыму ракі Ясельда.
- Забруджванне вады цяжкімі металамі, пестыцыдамі, арганічнымі рэчывамі.
- Узворванне глебы на мінеральных астравах, дзе растуць рэдкія віды раслін.
- Скарачэнне сенакашэння з’яўляецца асноўнай прычынай зарастання адкрытых нізінных балот хмызнякамі.
- Штогоднае веснавое выпальванне расліннасці практыкуецца мясцовым насельніцтвам і наносіць істотную страту біялагічнай разнастайнасці. Асабліва буйныя пашкоджанні адбываюцца ва ўмовах сухой вясны і адсутнасці паводак, калі разам з расліннасцю выпальваецца верхні пласт глебы, карэнні раслін і гінуць усе насякомыя. На такіх выпаленых балотах і лугах большасць відаў птушак перастае гнездавацца.

Recommendations for the conservation:

У 2001 годзе распрацаваны план кіравання заказнікам «Спораўскі», у якім змешчаны рэкамендацыі па вырашэнню большасці пералічаных вышэй праблем. Асноўная ўвага ў плане ўдзелена вырашэнню праблем, звязаных з колькасцю і якасцю вады. З 2011 г. пачата механізаванае кашэнне тэрыторыі поймы, для прадухілення зарастання адкрытых балот хмызнякамі.

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Малашэвіч У.У., Левы С.В.

Отчет по НИР на тему«Проведение учётов индикаторных видов животных в заказниках «Споровский», «Званец», «Средняя Припять» и «Простырь». Науч. Руководитель Карлионова Н.В., Минск., 2010. – 56 с.

План управления республиканским ландшафтным заказником «Споровский» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларуси по биоресурсам», 2009 г.)

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю

падрыхтавалі: Вяргейчык Л.А., Грычык В.В., Казулін А.В., Парэйка А.А., Скуратовіч А.М., Сцепановіч Я.М., Фладэ М.)

Authors : Левы С.В.

---

* *Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*